

Szerkesztőség kiadó
Hivatal és nyomda

Haj-Kolozsvár, St. Baron
Raj. (Brasov-ut)

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK
Romániában

Égész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lel
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 szeptember 14 Hétfő

Ciuj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 212 szám

5685. Elul 25

Az örült inga

„Az arabok számára nekünk kell magasabb életstandardot teremtenünk, ha nem akarjuk, hogy mi súlydjunk le horzajuk.” [Kish ezredes mai nyilatkozatából]

Azt hisszük, mindenki észrevette már, hogy az embereket évek óta egymás ellen játszik ki. És nemcsak az embereket, személyenként, hanem az egyes társadalmi osztályokat és nemzeteket is, tömegben. A politikusok egy igen tekintélyes csoportja abból az ellentétből él, amely az osztályok és nemzetek között fennáll. A népi különbözőségeknél talán soha nem volt még olyan árfolyamuk, mint napjainkban és még soha nem értékelték olyan magasra, vagy olyan mélyre és még soha nem hasznosították úgy a tudást és a tudatlanságot, a tehetséget és a tehetségtelenséget, a jóindulatot és a rossz szándékokat, mint éppen ma. Ha valakinek eszébe jutna és megcsinálná az utolsó évek politikai mérlegét, rettenve látná, hogy az egyes serpenyők milyen szédítő feneketlen-ségbe nyomulnak alá, majd pedig hány létrányira billennek fel. Egy megörült inga vagyunk, amelynek tengelye már alig tart és talán mindjárt ki fog esni. Akkor azután végleg függve maradunk a semmiben.

Epp most halljuk, hogy valaki, éppen Kish ezredes, a mi ezredesünk és pont Jeruzsálemben, felállt és két újat észrevétlenül ráhelyezett arra a kis nyelvre, amely a világmérleget közlépről ingatja és amelynek serpenyőiben mi, mindenféle emberek, ülünk. A két finom ujjal elhatározott erővel nehezedik a nyelvre és próbálja a mérleget egyensúlyba hozni. Az egyik serpenyő épp az előbb ugrott még fel szédítő magasra, hogy rengeteg ember kiröpült belőle, ugyanakkor a másik tányér olyan mélyre zuhant, hogy ez is ezer és ezer testet, talán éppen azokat a spanyol katonákat, akik tegnap a marokkói partokon a tengerbe fultak, kivett magából. A serpenyők! A serpenyők! — halljuk az ijedt sikolyt Jeruzsálemből és érezzük, amint a két ujj még vehemensebben szorít. A nyomás iránya adva van, egy-két szédítő lengés még, azután látjuk, akik a két tányéron ülünk, hogy mindinkább közeledünk egymáshoz — még egy kis távolság — és mindjárt egyensúlyba jövünk. És ettől kezdve az életingának ugyanazon a fokán futjuk tovább pályánkat... Ugyanazon egyenlítő alatt keringünk, a gond fekete éjszakája, amely az alsó serpenyő lakóit körülvette, felére halványul és a felső serpenyőbeliek napsütéséből már mi is kapunk egy araszt.

Mit vitt véghez ez a jeruzsálemi bűvész? Nem tett egyebet, minthogy a fizika szabályát alkalmazta. A tőzsdei és iskolai hajtólegények, akik a Pénz és a Nemzet egyenruhájában toporzékolnak már évek óta a serpenyők szélein és lendítik roppant felelőtlenséggel hol magasba, hol mélyre a tányérokat, ezek a lelketlen hajtólegények, akiknek lábai alatt az egész emberiség kékülten vacog, mialatt ők a nemzeti és tőzsdei árfolyammérő higanyoszlopokra mereszlik szemüket és hurráznak, ha sikerül a legfelsőbb és legalsóbb pontokat elérniük — nem tudják, vagy nem akarják tudni, hogy ebben a szédítő hintajátékban elkábul az utolsó szemernyi emberi értelem — és a kéjencek önfeledtségével lendítik tovább és tovább a recsegő Világmérleget.

Egy örült dobálódzás folyik a két serpenyő között, az egyikből kidobják az összes iskolákat és átlendítik a másikba, az egyiket a rablót aranyok súlyával a korrupció fertőjébe taszítják, mialatt a másik az éhenhalás légürességébe lendül. A nemzeti öntudat kilóvattjai repülnek egyik serpenyőből a másik serpenyőbe,

az egyikből fenéig kihányják az élethez való okot és jogot, míg a másikat szétpattanásig tömik vele. Így libbennek és inognak, mérték-telenül és aránytalanul, az egyének, osztályok, népek és fajok roppant tányérjai, amelyekben mindig sápadtabb és élettelenebb, vértelenebb, vagy mindennél vérmesebb emberek szoronganak. De az örült hinta meg kell, hogy álljon egyszer. Egy hideg ember emelkedett fel a Scopus-hegyen és a tudás és akarás határozottságával lenyomta a mérleg nyelvét. A való-

ságban még alig érezzük ezt a kiegyenlítő mozdulatot, a genfi döntések terhétől még csak épen az előbb zuhantunk minden kisebbségi nivó alá, a fejünk fölött a másik serpenyőben is csak most ugrott legtetőre a berlini kukluxklanisták fehérsuhás csúrhéje, még minden le és fel megy, ide és oda kalimpál, még tartjuk a fejünket, még zug a halántékunk — de örült ingánk két válla közé már benyultak az ujjak, amelyek ezt a hajszát meg fogják állítani. Ben Ami

Németország vasúti sztrájk előtt

(Berlin, szept. 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A vasutasok és a vasutársaságok között, a fennálló bérmozgalom következtében, rendkívül kiélesedett a helyzet és attól tartanak, hogy a sztrájk négy napon belül kitör. A vasutársaságok ajánlatot tettek a munkásoknak, hogy élgedjenek meg óránként egy pfening javítással. A vasutasok ezt az ajánlatot visszautasították. A sztrájk esetére a vasutársaságok különböző óvintézkedéseket foganatosítottak, többek között megállapodtak a nagyobb autobilfuvarozó vállalatokkal, amelyek a normális tarifával fogják lebonyolítani az áru és személyforgalmat.

Averescu bejelenti, hogy rövidesen miniszterelnök lesz

A néppárt vezére a mezőgazdasági választások eredményében a kormány bukását látja

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Averescu-párt hivatalos lapja az „Indrapterea” mai számában Averescu tábornoknak hosszú nyilatkozatát közli: A tábornok vezér nyilatkozata komoly feltűnést keltett a bukaresti politikai körökben, annál is inkább, mert Averescu csak igen ritkán hallatja szavát a közvélemény előtt és éppen ezért politikai megnyilatkozásainak még van valami súlya a tömegek előtt. Averescu tábornok nyilatkozatában a mezőgazdasági kamarai választások mérlegét állítja fel és a következő kategorikus konkluziókat vonja le:

— A napnál világosabban kiderült ezeknek a választásoknak során, hogy a jelenlegi kormány mennyire népszerűtlen a nagytömegek előtt és milyen végtelen hibát követett el azzal, hogy állandóan halogatta visszalépését. A néppárt által elért szavazatok száma feltűnően kicsi volt, de nem azért, mintha a párt vesztett volna népszerűségéből, hanem mert a néppárt a választásokra egyezséget kötött a liberálisokkal.

Averescu tábornok ezután arról a régen feszegetett kérdéssel adott felvilágosítást, hogy minő kapcsolat van a néppárt és a liberálisok között.

— Amint azt már tavasszal a progresszív párttal való fúzió idejében is kijelentettem — mondotta Averescu tábornok — köztünk és a kormány között csak egy hallgatóságos kapcsolat van. Ezt a hallgatóságos kapcsolatot a legelőször politikai törvény diktálja aközött a két párt között, amely közül az egyik elhagyja a kormányt, a másik pedig kormányra kerül. Különben is ez eléggé kiviláglik az én parlamenti tevékenységemből, hiszen mindenki láthatta, hogy határozott ellenfele voltam a kormánynak s a liberális politikának.

A generális ezután a liberális kormány utódjáról és az egyesült ellenzék kilátásairól beszélt.

— Istenem — mondotta — minden lehetséges. Csak hogy én nem a lehetőségekre gondolok, hanem arra, ami annál sokkal több, ami a logikus s aminek a bekövetkezése normális. Ép ezért szilárd a meggyőződésem, és ezt a meggyőződésemet az ország szükségleteinek ismeretéből merítem, hogy egyetlen párt fog megbízást kapni a kormány alakításra, amely az ellenzéki tevékenysége alatt megszerzett felkészültségeivel és előtanulmányaival biztosan tud orientálódni az összes nagy problémákban.

— Ebből következik, hogy mindössze két eset lehetséges. Vagy tovább maradnak a liberálisok kormányon, ami súlyos veszedelmet jelentene az egész ország számára, vagy a néppárt ke-

rül kormányra. Minthogy pedig az első eset teljességgel lehetetlen, nem marad más hátra, mint a másik, ami azt jelenti, hogy a néppárt kormányra kerülése bizonyos.

— Ennek a konkluziónak az igazságát már a legközelebbi jövődő be fogja bizonyítani annál is inkább, hiszen a néppárton kívül egyetlen párt sincsen ma, amely tiszta választásokkal az egész ország területén parlamenti többségre tudna szert tenni.

Eddig tart Averescu tábornok nyilatkozata. Az idő majd eldönti, hogy a tábornok, aki eddig arról volt nevezetes, hogy nagyon csinján bánt a hangzatos jóslatokkal, ezzel a kategorikus nyilatkozatával eltalálta-e az igazságot.

Trancu-Jasi a zsidókérdésről

Averescu tábornokkal egyidejűleg Trancu-Jasi, az Averescu-kormány volt munkaügyi minisztere is nyilatkozott a politika aktuális kérdéseiről. A volt munkaügyi miniszter csaknem szóról szóra ugyanazt mondotta, amit pártjának vezére mondott. Nyilatkozatának végén a kisebbségi és különösképpen a zsidókérdésről ezeket mondta:

— Ami a kisebbségi kérdést illeti, a néppárt megértéssel viseltetik a kisebbségekkel szemben. Tudjuk, mi a kötelességünk azokkal az állampolgárokkal szemben, akik tudják azt, hogy mi a kötelességük az állammal szemben. Helytelenítjük azt, hogy sokan mereven negligálják a román nyelvet és helytelenítjük azt a politikát is, mely erőszakkal akar egy természetellenes romanizálást keresztülvinni. Elvégre rövid időn belül kényszerűleg ugyanis előáll valami egyensúlyozódás.

— Zsidókérdés is van tagadhatatlanul. Magam is mindenekelőtt fajom erősödését akarom, de az eszközökben nem értek egyet azokkal, akik az ország békéjének és rendjének feláldozása árán akarják elveiket diadalra juttatni. Vannak más eszközök, melyek eredménye sokkal dicsőbb a román népfajra. Hogy példával éljek. Kereskedelmi iskolás koromban volt egy tanárunk, aki nem szerette a zsidókat és aki a zsidó diákokkal szemben szemmel láthatóan szigorubbant bánt és többet követelt tőlük. A román diákok ezt látva, nem igen tanultak, mert az év végén amugy is keresztül engedték. Mi lett az eredménye? Ne gondolja, hogy a zsidó diákok megbuktak. Ellenkezőleg, dicsőrebben részesültek az év végén kitűnő előrehaladásuk miatt. A többiek viszont jóval mögöttük maradtak. Ez a gyakorlatban is érezteti hatását.

Tedd uram, hogy több legyen a foka, mint az eszkimó

Öt évig tartó világháboru vérzivataru után, a világháboru követő szociális nyomorúság ellenére, a hági nemzetközi statisztikai hivatal arról ad számot, hogy 1910 óta kilencszáz-kilencvenmillióval szaporodott az emberiség. Óriási szám ez; a nyugateurópai államok lakosainak száma összesen sincsen kétfélmillió.

Érdekes jelenség ez, nagyon is elgondolkoztató s igen alkalmas arra, hogy alapján egy csomó eddigi felfogást és társadalmi dogmát vegyünk revízió alá. Mindenesetre azt a csöppet sem humánus és kecsesítő tényt kell regisztrálnunk, hogy a világháboru emberpusztításait egyáltalán nem éri meg az emberiség, sőt egyre több azoknak az államoknak száma, melyekben az emberfőleség a munkanélküliek növekedésében nyer élénk bizonyítást. A halatlanság nagy szaporodás, mely 1910 óta a földön végbement, feltételezi, hogy a föld termelési viszonyai fölöttébb megjavultak, a gyáripar nagyobb lendületre kapott, a fogyasztás lehetőségei megszázorozódtak. *Keynes*, a nagy angol közgazdász állítása szerint ennek éppen az ellenkezője igaz. Legalább is Európában a termelési feltételei súlyosbodtak, a drágulás egyre növekvő hullámai elmosták a fogyasztás növekedésének lehetőségeit. Sőt Amerikában is csökkentek a termelési lehetőségei, mert az európai piacok felvevőképessége majdnem negyedére esett a békeévekkel szemben. A szaporodás nagy lendülete tehát egészen irracionálisnak látszik s valószínűleg az is. Az embertömegeknek ez a nagy akkumulációja csakis megfelelő szociális és rohamosan fejlődő gazdasági lehetőségek között volna egészséges. A mai viszonyok között azonban nem oktan az a feltételezés, hogy a túlságos és gyors ütemű szaporodás, legalább is a modern gazdasági rendszerű országokban, — melyek közé ma már Amerika és Ázsia legtöbb államát lehet számítani — a szociális ellentétek még nagyobb kiélesedésére, a létért való harc még brutálisabbá válására vezethet s vagy egy újabb, a világháborunál még sokkal borzalmasabb világháború, vagy pedig az osztályellentétek teljes kiégésében találhatja meg levezetését. Bár a hági statisztikai hivatal kimutatása nem részletezi az egyes nemzeti államok szaporodásának nagyságát, valószínű, hogy a szaporodás az ázsiai és félbarbár afrikai törzseknel a legnagyobb. Ez a feltevés azért bír valószínűséggel, mert a keleti (kinai, japán) ember igényei a legminimálisabbak s általában a keleti éghajlat alatt a megélhetés lehetőségei a legkönnyebbek. Mégis: ez az abnormális szaporodási arány sehogy sincs arányban a keleti országok általunk ismert termelésével, annál is inkább nincs, mert Keleten nem ismerik még a belterjes gazdálkodás módszereit. A túlszaporodás tehát Keleten sem vezethet másra, mint vagy nemzeti, vagy szociális expanzióra, melynek első jelensége a legutóbbi kinai lázadás volt, amely az európaiak kinai területeiről való kiűzésére vezetett.

Az európai országok és az európai hatalmak által birtokolt területek szaporodásának magyarázatát megtalálni már sokkal nehezebb. Nagyon kézenfekvőnek látszik azonban, hogy ezeken a területeken a szaporodást a higiéniai kultúra terjedése tette lehetővé, amely a mortalitást erősen csökkentette, a gyermekhalandóságot lefokozta. Kétségtelen az is, hogy minden szociális nyomorúságunk ellenére, a nemzetközi munkásság kulturális és anyagi feltételei az utóbbi évtizedekben megjavultak, ami a házassodást s így a törvényes keretek között való szaporodást nagymértékben elősegítette. Ennek ellenére kétségtelen, hogy a szociális viszonyok javulása nincs arányban a szaporodás nagyságával. Ez a túlzott gyorsaság nem vezethet másra, mint explózióra. Nem vezethet másra abban az esetben, ha az egész mai termelési és gazdasági rend újra nem szerveződik, ha a piacok elzártaságát a különböző nemzeti elzárkózás még sokáig fentartani igyekszik s a ki- és bevándorlás lehetőségei elé különböző állami torlaszok és gátak még sokáig odafeszülnek.

Volna azonban egy harmadik mód is a túlszaporodás leküzdésére. Ez a gyakorlati eugenetika módszere volna, mely megfelelő propagandával a szaporodás arányát a gazdasági

lehetőségekkel hozza összhangba. Ez tulajdonképpen alkalmazott Malthus-elmélet volna, amely ellen azonban bizonyos ethikai és vallási aggodalmakat lehet felhozni.

Az emberiség mai mentalitása mellett valószínűtlen, hogy a malthusi-elméletet alkalmazhassuk a túlszaporodás révén fenyegető katasztrófa elkerülésére. Ez ellen nemcsak az előbb említettem társadalmi és vallási felfogás tiltakozna élénken, hanem maga a dogmatikus marxizmus is ellene volna, mely a túlszaporodás által előálló súlyos gazdasági válságokat a termelő eszközök szocializálásával akarja levezetni. Tény az, hogy a földön még óriási termőterületek állanak kiaknázatlanul, melyek a tudományok előhaladása, a gazdasági és közlekedési eszközök átszerveződése, főleg pedig a mai áldatlan politikai merevségek, nemzeti elzárkózások megszüntetése révén olyan gazdagságot tudják majd ontani a különböző tápanyagoknak, hogy kellő és igazságos elosztás

Halott máramarosi üzemek között

(*Visuel de s. s. Felsővisó*, szeptember 12. Az *Uj Kelet munkatársától*.) Az a súlyos depresszió, amely fojtó kőd gyanánt terpeszkedik egész Máramaros megye fölé, rányomja bélyegét a felsővisói gazdasági viszonyokra is. A tizenégyezer lakost számláló község, amelynek környéke nélkülözi a termőföldeket, mindenkor megtalálta a megélhetési lehetőségeket és habár mindig nehezebben éltek az emberek Visón mint más helyen, a nélkülözés ismeretlen fogalom volt. Ma a kenyérből, amely elsőrendű szükségleti cikk, alig fogy Visón egynegyede a békébeli mennyiségnek...

Az elsorvadt falu

Visó lakosai, akik körülbelül egyenlő arányban oszlanak meg a román, német és zsidó nemzetiségek között, egyformán szenvednek a rossz viszonyok miatt. A román és német erdőmunkások, akik rendszerint a környékükön élnek, a kincstári erdőmunkásként és magán erdővállalatoknál kaptak munkát, vagy pedig mint elsőrangú szakmunkások a régi favállalatoknál dolgoztak, ma munkanélküliek vannak. A kincstári erdőmunkásként a nagyüzemmel, a magánüzemmel a kisajátítások és a velük kapcsolatos rendeletek teszik lehetetlenné, a más helyeken folytatott exporttermelést pedig a magas vám és vasúti büntetőtarifák csökkentették le, úgy hogy a famunkások sem itt, sem másutt nem jutnak munkához. Ha pedig elvétve akad itt egy kevés munkaalkalom, az alacsony munkabér nem fedezi a szükségleteket.

Hasonló sors jut osztályrészül az itteni zsidóságnak melynek túlnyomó része iparos- és munkáselem. A földvájók, kőművesek és timárok, akik kizárólag a zsidók sorából kerülnek ki, továbbá a nagyszámú zsidó ácsok, favágók, szabók, cipészek, hordárok és fuvarosok ma rossz napokat látnak, sok zsidó arc sáppad el a nyomorúság miatt és öreg zsidók, akik jobb sorsban éltek, ma koldusbotra jutottak...

Halott üzemek

Egy kis szemle a visói ipartelepek felett önmagában is megmagyarázza a helyzetet.

A kincstári fatermelés, amely az itteni egész német kolóniát ellátta munkával-kenyérrel, ma jótormán teljesen szünetel.

A magán erdővállalatok stagnálása miatt az itteni román erdőmunkások itthonulra vannak kárhóztatva. Az *Általános Ipari és Kereskedelmi Rt.* cég faüzeme, amely 1000 embernek is kenyeret adott, másfél év óta szünetel. *Kratz és Stein metz cég* visói fűrészgyára 120 embert szokott foglalkoztatni. Ma nyersanyag hiánya miatt csak redukált üzemmel dolgozik. A *Papp Simon* féle ipartelep, amely egy műmalomból, villamos műből és fűrészgyárból áll, valamikor a visói ipari élet centruma, ma aránylag kevés munkásnak nyújthat elhelyezkedési lehetőséget.

Eagelstein Dávid Fiai cég 105 éves butor gyára békeidőben 30 munkást foglalkoztatott és nemrég még külön szobrásza, kárpitos és esztergályosa volt. Az üzleti életben beállott nehézségek miatt az üzem lényegesen csökkent és az utóbbi esztendőben kibővített gyártelep nagyrésztben kihasználatlanul várja a viszonyok kedvezőbb fordulatait.

Perl Wolf 1918-ban alapított bőrgyára, amely kapcsolatban van egy tannin-kivonat-gyárral és egy gőzfűrésszel, már a fejlődés oly fokán állott, hogy egyszerű gépei mellett 120 embert tudott foglalkoztatni. Az üzem két év óta szünetel.

Elefánt Sándor 1923-ban épített, egy 300

lőerős *Nicholson* gőzgéppel és 160—170 lőerőt szolgáltató vízturbinával hajtott négy gatteres fűrészgyára, amely eredetileg éjjel-nappal üzemben volt és 50—60 munkásnak adott kenyeret, egy éven át szünetelt a kincstári erdőmunkásként szünetelése következtében. Most sikerült az üzemet 35 munkással ismét megindítani. Hasonlóan az idén lett üzembe helyezve a fűrészszel párhuzamosan kiépített gyönyörű malom is, Máramaros megye legelső műmalma, amely hetenként 10—12 vagon lisztet képes termelni. E malom 10—12 munkásnak ad foglalkozást.

E nagyobb ipari vállalatok mellett nem hiányzik Visón a kisebb ipari üzemek sem és a többi között ismerem Visón egy zsidó családot, amelynek egy szobás lakásán három szövőszék működik. A család ugyanis konyhaabroszok, tűrilköző és konyhakendők előállításával foglalkozik, de miután ez a munka kézimunkával folyik, a hozama szaporátlan. Ugyanezen családfelettartó fivére egy nagyobb lengyel városban villanyerőre berendezett legmodernebb szövőgyár tulajdonosa.

Az egyelően megoldás

A visói zsidóság munkaszervezetét és leleményességét igazolja több új ipari üzem, melyek közül *Fruchter Mór* és *Hager Salamon* „*Mercur*” bőr-ostor és bakkancsfűző-gyárát volt alkalmam megtekinteni. A folyó évi januárban alapított kis ipari üzem ez idő szerint naponta 1000 darab különböző szíj-ostort és 2000 darab fűzőszíjat termel. Az üzem rövidesen nagyobbitva lesz. A nyersanyaggal szolgáló finom marhabőröket idegen helyekről hozatják és itt történik a cserzése, festése, préselése és feldolgozása.

Mindaz azonban csak egy csöpp a munkátlan-ság nagy tengerében és a feltétlenül jobb sorsra érdemes visói zsidóság nagyrésztét igazán csak mély vallásossága tartja vissza a kétségbeeséstől. Az itteni viszonyok ismerői az állítják, hogy a mai vigasztalan helyzetből nincsen más kivezető út, mint a visói ipart üző szegény zsidó családok közül legalább is százat Palesztinába kitelepíteni, mert akkor az ittmaradók helyzete feltétlenül megkönnyebbül és a kivándorlók is emberi sorsba juthatnak.

Ma, amikor a bécsi cionista kongresszuson ezöba került a máramarosi zsidóság súlyos krízise és több oldalról igyekeznek a palesztinai bevándorlást igazgató vezető körök figyelmét erre az ország-építő munkára alkalmas zsidó tömeget terelni, talán meg van a közeli lehetőség arra, hogy a visói zsidó tömegek nyomorán nagyobb mértékű kitelepítéssel segítve legyen. A szanálás többi részét talán meghozza a visói ipartelepek jobb jövője.

Dr. Stern Mór

Zsoldos tanintézet

Az ország legelső és legjobb elő-készítő tanintézet. Teljes anyagi felelősség mel'ott készít elő közép-iskolai magánvizsgákra, érettségire vidéki tanulókat is.

Budapest, VII., Dohány-u. 84. Tel. I. 124-47.

Vidéki amatőrfényképezők kérjenek árjegyzéket

POLITZER

fotóárúháztól Carei-Mare. Vidéki szétküldés. Alapítatott 1896.

Ó Cyprus,

Ir
A
gondol
jüleg

Ti talán elejt engem körülzúzó dalocska, amely kezik. Ó illatos ó szines-fonatos bornak jószaga con, horpadt füst tott tujalevéllel! rus, a távol örö voltam soha, ahó ben hegyein s voltam — és mé ott töltöttem v Cyprusán. Minde gyerekszemember gokra fajánk füle romban, mert ez éreztem; s most Jezréel s mint g leg fonatoskalács men csemecseget emlitem és látó amint az ujhóds rus, Nagy Tenge illatszédő érzék kásia, áloé, mirri tos dolgok, szent

Akkor még reptá kerek vizit héjai alatta és f jussanak a hellér a kelák hűvös ahonnan aralya könnyű selymek emlékező himes lembe, Salamon nek és az ezer a páju istentrón sz a feneketlen idő kodva a drágaság ciai, pun és hébe volt nekik az ir viharban vagy m sebben és rettegés Cebeáthot szőlito tim, nem a szemü nyira és az érzék időre előreküldte árbockosárból le mányos téguló o nek és fordított letnek.

Ó illatok Dá itt vagy megint. év messzijéből mert feldobták rusnak neveznek szórtak, akiket a csodája a föld a akik érett ránc gonddal a hom szívvel szölonga Cyprus szigete,

Hova menjen idővirág, a szél mait? Vissza a l hegyen alá és vi zyei bölcsökén megismerés és a tengerjáró gőző

A miénk vol akik Tyrusból k az ismeretlennek lettek a tengern tartott az élet-h Róma között s vívott tusán ne örökség, ha ne évvel ezelőtt ot öbleiben s késő ban, nem a kiűt előbb, ott értü tevéinkkel és fe tuk gyümölcsfá tük olajunkat é ságnak és balzs száz évekket a ket békés hódít és mi tartottuk szaporodjatok, s

Ó Cyprus, illatok buja szigete!

Irta Kaczér Illés

A bécsi kongresszuson felvetődött a gondolat, hogy Palesztinával egyidejűleg Cyprus-szigetét is kolonizáljuk.

Ti talán elejtettétek a fületek mellett, de engem körälzümög, mint egy szombatesti dalocska, amely a messi gyermekekből érkezik. O illatos kalász pirospozsgás fonadéka, ó színes-fonatos viaszgyertyák füstölő bucsuja, bornak jószaga és sercegése a küzködő kanócon, horpadt füsttartó szegfűszeggel és száritott tujalevéllal! Így ködlik fel előttem Cyprus, a távol örökifju szigete, ahol én nem voltam soha, ahogy a Jezréel-völgyében, Ruben hegyein s a Genezáret-tava mellett se voltam — és mégis mintha a gyerekkoromat ott töltöttem volna, Judeában és a mesék Cyprusán. Minden emlékül bennem van, bémész gyerekszememben, józre éhes nyemen, hangokra falánk fülemben és az orromban; az orromban, mert ezt az illatot sehol azóta nem éreztem; s most csak kimondom magamban: Jezréel s mint gyermekvizió rámtámad a meleg fonatoskalás, Kármelt mondom és nyemen csemegégetem a bort, Ruben hegyeit, említem és látom a füsttarajos máglyákat, amint az újhódat jelentik és Cyprus, ó Cyprus, Nagy Tenger örök füsttartója, te az illatszédő érzékeimnek rontasz... szegfűszeg, késia, álóé, mirrh, ciprusolaj, hétszer-hét illatos dolgok, szent és kábitó bujaság!

Akkor még Kittimnek hívták. Sidon, Sarepta kerek viziteknői és Tyrus vakmerő dióhéjai elatta és fölötté hajókáztak el, hogy eljussanak a hellén szigetekre, I áliába, Afrikába, a kélák hűvös kikötőibe és a távoli Orba, ahonnan aranyat, gyöngyöt, elefántcsontot, könnyű selymeket és a paradicsomi rétekre emlékező himes szönyeget hoztak Jeruzsálembe, Salamon cédruspalotájába a táncosnőnek és az ezer asszonyoknak és a komor pompájú istentrón számára, amely a Mória hegyén a feneketlen időbe nézett. S amikor megkódva a drágaságokkal visszafelé jöttek a feniciai, pun és héber hajósok, ez a Kittim szigete volt nekik az irány. Valahányszor nyugtalan viharban vagy mozdulatlan rekkenésben, kétségben és rettegésben Dágot, Beliált és az Ur Ceabóthot szólították, jelentkezett nekik Kittim, nem a szemüknek, az orrukak. Hét napnyira és az érzékenyebb cimpáknak felholdnyi időre előreküldte forró fűszereit; a hajós az árbockosárból lekiáltott: „Kittim!” és a kományos tégul orlikakkal fordult északkeletnek és fordított egyet a kormányrudon délkeletnek.

O illatok Dáriusa, Kittim-sziget, most imitt vagy megint. A messi-messziből, háromezer év messi-jéből érzem előreküldött szagaidat, mert feldobták a nevedet a szélbe. Most Cyprusnak neveznek a szélrózsából összegyűlt szét-szórtak, akiket a nosztalgia s a visszatértek csodája a föld minden sarkából összegyűjtött s akik érett ráncokkal a homlokukon, komoly gonddal a homlokuk mögött, de gyermeki szívvel szölongatnak a mából és a tegnaptól: Cyprus szigete, Kittim.

Hova menjenek a szétszórtak, ha a nagy idővirág, a szélrózsa, újra bimbóba zárja szirmait? Vissza a bölcsőföldre, Judeába és Ruben hegyei alá és vissza Kittimre, amely alatt két vizen bölcsőként ringtak a mi dióhéjaink, a megismerés és a talajkeresés hullámtörői, nagy tengerjáró gőzösök vakmerő elődei.

A miénk volt Kittim? A testvéreinké volt, akik Tyrusból kis lélekvesztőkön vágta neki az ismeretlennek s néhány száz év alatt uraivá lettek a tengernek és Afrikának. Évszázadokig tartott az élet-halálharc köztük és a világbiro Róma között s kis híjja, hogy a Karthagoval vívott tusán nem Róma omlott össze. Ké az örökség, ha nem a miénk, akik már háromezer évvel ezelőtt ott kötöttünk ki Kittim szelid öbleiben s később a szétszóródás első századaiban, nem a kiüzetés után, száz meg száz évekkkel előbb, ott értünk elős. Ör szét, ott szántottunk tevéinkkel és fehér öszvéreinkkel, ott plántáltuk gyümölcsfáinkat, szüreteltük borunkat, szüreteltük olajunkat és szedtük a rét virágait orvos-ságnak és balzsomnak. Az ígért országa már száz évekkkel a kiüzetés előtt küldözgetett minket békés hódításra. Mert az ország kicsi volt és mi tartottuk a parancsot: legyetek tiszták, szaporodjatok, sokasodjatok és népesítsetek be

a földet.

Már benépesítettük, s a föld kicsi lett nekünk. Leráz magáról a föld. Csak a kicsi ország végielen még: oda még sokan, nagyon sokan elférünk. Nem mindannyian s a szét-szórt nép, halántéka fölött a gond futóárkaival a holnapba aggódik: mi lesz, ha megint ki-nőjjük a perányi Judeát. A hazatérők orrát megcsapja az illat s mint árbockosárból az ör, valaki elkiáltja magát: Kittim! Cyprus, mondták ma Bécsben, odais megérhetünk. Ott is vár minket a föld; az elmeddősült ugar várja szekereinket, ekéinket és markunkból a magot, a megtépett domboldalak a karóukat, amelyre felindázza magát a szőlő, a hegytető új olaj-csemetékre vágyik, hogy a tengerre hajszolja nevének szagos betűit. És vár minket a sziget, hogy őrt álljon az ország előtt, ahol új terem-tés sarlókalapácsnéke szalad az egeknek és

biztatónak keletre, a meddő sivatag felé.

Mert Judea és Cyprus csak a kezdet: a harcok munka, a munkás hódítás kezdete. Jön nap, amikor kinőtűtük őket s mi nem térhetünk vissza nyugatra, csak beljebb, egyre beljebb keletnek. A homokot fogjuk meghódítani, a sívó terméketlenséget. Lefurunk a gyémánt-végü forráskeresővel száz-öt száz-ezer méterre, míg fel nem tör a sivatag forró vége. Megköt-jük a homokot szőlővel, pálmával, eukalip-tusszal és odábbmegyünk. Furunk másfélezer méterre és új oázist kezdünk. Minket Kittim buja szagai, Judea narancsligetei nem puhi-tanak el, mert Kittim is és a nagy Judea is kicsiny lesz nekünk. Kemény, örökúj munká- val vonulunk kelet felé s ahogy utunkon nyu-gatnak az agy és a szív igéit szórtuk el, az eltunyult keletnek az izmok és a verejték új éráját hozzuk ajándékba.

A „Viitorul“ szerint az erdélyi német lakosság folyton csökken

Egy statisztikai biosura kormánypartii konkluziói

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 12. Az Új Kelet tudósítójától.) A kormány hivatalos lapja a bukaresti „Viitorul“ mai számában egy statisztikai röpirat megjelenése alkalmából Románia népesedési arányait közli. A kormány lapja megbízható és pontos statisztikai szolgálat megszervezését sürgeti, mert szerinte a hivatalos kiadásban megjelent: „La question des minorites en Transylvanie“ egy ilyen megfelelő statisztikai aparátus híján, a magyarországi népszámlálás adataira hivatkozott, amelyek alkalmasak arra, hogy Romániát a külföldön kompromittálják, holott az ilyen brosuráknak éppen propagandikus célja van.

A „Viitorul“ a francia nyelven megjelent röpiratnak, az 1923 évi román népszámlálás adatait

szegzezi szembe. Eszerint 1923. évben Erdélynek öt és félmillió lakosa volt, megpedig: 3.300.000 román, 1.100.000 magyar és székely 560.000 szász és sváb 203.000 különféle nemzetiségű.

A lap szerint az egy évvel óta a román lakosság száma állandóan nő és bizonyosra vehető, hogy ma Erdélyben már 4.000.000 a román lakosság száma. A lap ezután minden tárgyi bizonyítékokra való hivatkozás nélkül azt a feltűnésteltő megállapítást teszi, hogy a román lakosság, amely most kétharmad többséggel bír, rövid időn belül még számottevőbb többségre fog szertenni, mert a német lakosság száma apadóban van, a magyar lakosság szaporodása pedig stagnál.

Amerikai delegáció bankettet adott Románia tiszteletére

A külügyminisztérium hivatalos kommunikéje az erdélyi telepések ügyében

Bukarest, szeptember 12. Az Új Kelet tudósítójától.) Genfől érkezett jelentés szerint az amerikai delegáció, illetve a konferencián, mint megfigyelők résztvevő amerikai egyetemi tanárok, bankárok és politikusok Titulescu tiszteletére bankettet adtak, melyen Wilson özevgye is részt vett. Titulescu köszöntőjében kiemelte, hogy Románia hálaival tartozik Amerikának azért a 14 pontért, melyet Wilson elnök alkotott és amellyel lehetővé tette Románia egységének megteremtését. Románia irtózik a háborútól és mindenkiel őszintén békében kíván élni. Amerika azon álláspontját, mellyel a háboruelőtti adósságok elismeréséhez ragaszkodik, Románia is osztja. Oprescu román delegátus az intellektuel erők együttműködését hangoztatta. Többek felkérésére Titulescu ezután előadást tartott a romániai telepésekről.

Bukarest, szeptember 12. A külügyminisztérium

sajtóosztálya a következő kommunikét tette közzé:

A napokban több romániai lapban egy bécsi távirati iroda nyomán az a hír jelent meg, mely szerint a telepésekre vonatkozó genfi határozat után Chamberlain olyan kijelentést tett, hogy Titulescu magyarázata teljesen felesleges volt, mert az nem tartalmazott semmi újat. Az angol külügyminiszter beszédének ilyen beállítása teljesen téves. Ellenkezőleg Chamberlain teljes egészében támogatta a román álláspontot és külön is meglegedését fejezte ki Titulescu, illetve a román kormány azon lépésével szemben, hogy kártéríti a telepéseket. A beszédnek ilyen beállítása nyilván magyar propaganda műve, melyről ismét bebizonyosodott, mennyire dolgozik Románia ellen. Hogy a beállítás téves volt, azt igazolja a magyarországi lapok éles neki-rohanása a Népszövetség és a Romániának nyújtott támogatás ellen.

Kish ezredes nyilatkozik a zsidó munkásság követeléseiről

„Szerezünk jobb életstandardot az araboknak“

(Jeruzsálem, szeptember 12. Az Új Kelet tudósítójától.) Kish ezredes, a palesztinai cionista exekutive tagja, aki az új kormányzónak Jeruzsálemben való érkezése miatt nem vehetett részt a XIV. cionista kongresszuson, nyilatkozott a palesztinai munkássággal szemben való állásfoglalásáról. Kijelentette, hogy jóllehet a munkások kívánságait a maguk összességében nem tudja akceptálni, azonban a munkásság számos követelésével egyetért.

Elismeri — ugymond — a nagy szolgálatokat, amelyeket a munkásság az ország építése körül az elmúlt nehéz években teljesített. Meglehet, hogy eljön a nap, amikor a zsidó nép többsége, vagy a cionista szervezet többsége el fogja ismerni a munkásság eszméit és ideáljait és ezeket magáévá teszi. A mai helyzetben azonban minden szeparatizmus csak káros lehet.

— Nagyrabecsülöm — mondotta — a Vaad Hatarbut munkásságát és meg vagyok róla győződve, hogy sokkal nagyobbak lennének az eredmények, ha a Tanács rendelkezhetett volna megfelelő anyagi eszközök fölött. A népnevelés

azonban az egész nép feladata és egészségtelen és nemzetietlen dolog, amikor a munkásság autonóm nevelési intézményeket követel a maga számára.

— A munkások és munkások közötti surlódásokat minden körülmények között csökkenteni kell. A palesztinai sztrájkok ugyanis a külföld előtt egész hamis benyomást keltenek és megerősítik azt a már gyakran megcáfolt hazugságot, hogy a mi munkásaink bolsevikiek. Mi zsidók itt az országban és a mandatárius hatalom adminisztrációja is, jól tudjuk, hogy ez közönséges hazugság. De Európa és Amerika zsidó és nem zsidó köreiben az ilyen híreszteléseket szívesen hallatják és szívesen veszik valóknak.

Kish ezredes ezután rámutatott az arabok és zsidók együttműködésének nagy fontosságára és azokra az örvendetes kísérletekre, amelyeket e tekintetben a munkásszervezetek megtettek. Az arabok számára mi szerezünk magasabb életstandardot, ha nem akarjuk, hogy a magunk életstandardja elbírhatatlan mértékre súlyedjen.

0—170 lőerőt
egy gatteres fű-
ppal üzemben
kenyeret, egy
kitermelés szü-
erült az üzemet
Hasonlóan az
szel párhuzamo-
fáramarosmege
10—12 vagon
0—12 munkás-
ett nem hiány-
sem és a többi
adot, amelynek
ék működik A
kőző és konyha-
he miután ez a
ma szaporatlan.
y nagyobb len-
zett legmoder-

len megoldás
és leleményes
melyek közül
„Mercur“ bőr
mam megtekin-
kis ipari üzem
különböző szíj-
nel. Az üzem
anyaggal szol-
vekről hozatják
réselése és fel-

a munkátlan-
al jobb sorsra
azán csak mély
sésstől. Az itteni
a mai vigasztal-
tató ut, mint a
ok közül leg-
ni, mert akkor
megkönyebből
thatnak.

resszuson ezóba
os krízise és
i bevándorlást
re az ország-
e terelni, talán
hogy a visóí
rtékü kitelepi-
bi részét talán
vője.

Stern Mór
lézet
b elő-
nyagi
ozé-
t is.
I. 124-47.

lőrtényképezők
árjegyzéket
TZER
l. Carei-Mare.
földés. Alapít-
t 1896.

Ki dobta a bombát a lengyel köztársasági elnökre? Esküdtbíróóság ítélkezik Steiger fölött. Az ukrán titkos szervezet rendezte a merényletet

(Lemberg, szeptember 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Eppen egy éve múlt 1924 szeptember 5-én, hogy Wojciechowszky, a lengyel köztársaság elnöke ellen Lembergben való látogatása alkalmával, merényletet kíséreltek meg. Egy öreg asszony valloására az államfő közelében állott zsidó diákra, Wladislaw Steigerre fogták rá, hogy ő dobta a bombát az elnök felé. Steiger ellen a katonai bíróságok jártak el és egy ízben már volt is tárgyalás ellene, azonban itt kimondták, hogy ügyében nem a katonai hatóságok illetékesek, hanem az esküdtbíróóság. Az ügyesség elkészítette a vádiratot, amit a vádlottnak és védőjének átadtak.

A tárgyalást előreláthatólag október 12-én fogják megtartani. A bírósági tanács már össze van állítva és ugyanazokból fog állani, mint akik nemrégiben a Kornhaber és tettestársai ellen ítéltek. Ez az eset — mint ismeretes — szoros összefüggésben van a Steiger-perrel. Az elnök kijelentése szerint a per, amelynek esküdtjei már ki vannak sorsolva, három hétig fog tartani.

Steigert két ügyvéd, dr. Grek és dr. Landau fogják védeni. Hír szerint dr. Ringel szenátor is a védők sorába lép. A védők, noha a vádlottra a vizsgálati fogság súlyosan nehezedik és dacára, hogy az egész zsidó közelet nehezen várja a per kimenetelét, kéri fogják a per elhalasztását.

Erre a lépésre Steiger védőt az a körülmény kényszeríti, hogy a közelmúltban a lengyel rendőrség egy terrorcsapatot leplezett le, az „Ukránai titkos katonai organizáció”, amely Keletgalícia több városában a rablásokat és a terrorista cselekmények egész sorozatát követte el. Ennek a titkos szervezetnek a létezését hivatalos helyen mindig is tagadták, így legutóbb abban a perben is, amelyben Panczyszyn nevű ukrán terrorista szerepelt, aki egyébként azzal volt gyanúsítva, hogy az államfő ellen megkísérelt merényletben részes volt. Minthogy a rendőrség többeket a titkos szervezkedés vádjával terhelten letartóztatott és kétségtelenül megállapította a terrorcsapat létezését, következtetni lehet, hogy ez a terrorcsapat szoros összeköttetésben állott azokkal, akik az államfő ellen a merényletet megkísérelték.

Steiger védői arra fogják kérni a bíróságot, hogy legalább is addig halasszák el a Steiger elleni tárgyalást, amíg az ukrán titkos katonai organizáció elleni eljárást és tárgyalást befejezték. E tárgyalások során ugyanis minden valószínűség szerint érinteni fogják a merényletet is és talán már itt fog kiderülni, hogy ki dobta Wojciechowszkyra a bombát.

Egyelőre bizonytalan, vajjon a bíróság helyt ad-e a kérésnek.

A tüzes kereszt lovagjai

Ku-Klux-Klan-szervezet alakult Németországban. Amerikaiak végzik a szervezést

(Berlin, szeptember 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A berlini politikai rendőrség egy olyan titkos szervezetet leplezett le, amely teljesen amerikai Klu-Klux-Klan mintájára alakult a német fővárosban. A Klu-Klux-Klannal való közösségükre vall különösen az a körülmény, hogy a szervezkedés munkáját három amerikai vezette.

Az organizáció tagjai magukat „A tüzes kereszt lovagjainak” nevezik. Céljuk egy olyan pártfonduális szövetség, amelynek tagjai el vannak szánva a haza szabadságának kivívására és arra, hogy Németországot megszabadítsák az ugynevezett káros elemektől. Az új alakulat szoros kapcsolatot tart fenn mindazokkal a német nemzeti harcok alakulataival, a Frontbannerekkel és Wiking Bunddal, amelyek tudvalevőleg a terror eszközeivel dolgoznak. A tagoknak esküt kellett tenniük az abszolút engedelmességre és nyilatkozatot kellett aláírniuk, amelyben kijelentik, hogy árulás esetén a legkínosabb halált vállalják magukra. Az eskütétel álarc alatt és a Klu-Klux-Klan szertartásainak betartásával történt egy véres kereszt mellett és egy fekete-fehér-vörös kampóskereszttel díszített zászló alatt.

„A tüzes kereszt lovagrendje” különböző vendéglők hátsó termeiben ülésezett. Minthogy az amerikaiak sok pénz fölött rendelkeztek és nemcsak a helyiség bérét fizették meg, hanem ezenfelül a vendéglősöknek külön is juttattak nagyobb összegeket, a szervezet két év óta zavartalanul működhetett.

A rendőrség csak most értesült a titkos gyülekezésekről. Tegnap két rendőrtisztviselő behatolt az ülésterembe, lefoglalta az ottlévő iratokat és szertartási eszközöket. Rendőri becslés szerint a titkos szervezetnek Németországban ezer tagja van. Ezek közül negyvenet a rendőrség letartóztatott. A hivatalos rendőri közlés szerint újabb letartóztatások várhatók.

A letartóztatottak között van egy Klapproth nevű férfi, aki mint szervező nagy szerepet játszott a Klu-Klux-Klan Németországba való átplantálása körül. Főmunkatársai Hildebrand volt főhadnagy és dr. Hübner. Klapprothot Weselben tartóztatták le éppen akkor, amikor egy autón át akart szökni a határon.

Minden jel arra mutat, hogy a titokzatos rend

nemcsak elméleti munkát fejtett ki. A rendőrség meg van róla győződve, hogy összeköttetésben állott mecklenburgi orgyilkos szervezetekkel és kétségtelen, hogy részt vett az utóbbi idők politikai gyilkosságaiban. A Németországban elkövetett sok orgyilkosság ennek a titkos szervezetnek a rovására irandó. A küstrini puccsban való részvételük ma már ki van derítve. Bruchdrucker őrnagy, a küstrini vállalkozás vezetője, ugyanis tagja volt „A tüzes kereszt lovagrendjének.” Azt hiszik, hogy a küstrini puccsot elkövető reichswehr, két köztársasági altisztjét, Greschkét és Brauert, szintén ez a szervezet gyilkoltatta le. Ugyancsak ők tették el láb alól Sand hadnagyot, aki nem akart részt venni a puccsban. Ujabbban „A tüzes kereszt lovagrendjének” egy tagja nyomtalanul eltűnt. Minden valószínűség amellel szól, hogy ő is áldozata a titkos szervezet bosszújának.

A közbiztonsági hatóságok két chicagói férfit, akik magukat lelkésznek mondták, akikről azonban bebizonyult, hogy tagjai, sőt vezetői a német Ku Klux Klannak, Sziléziában letartóztatták.

— Rendelet a borhamisítás ellen. Az egészségügyi minisztérium rendeletet intézett a városi és megyei főorvosi hivatalokhoz, hogy a szüret alkalmával szigorú ellenőrzést gyakoroljanak a bortermelők és kereskedők felett. A rendelet felhívja az ellenőrző közegek figyelmét arra, hogy egyesek a borokba szalicilt és egyéb idegen anyagokat kevernek, ami az élelmiszerek hamisításának ellenőrzéséről szóló törvény szerint tilos. Az így meghamisított borokat el kell kobozni, amellel a hamisítókat szigorúan megbüntetni.

Ha művészi kiváló fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akár venni, de Marosvásárhelyre és tekintse
számlája az utat SZÉKELY ÉS RÉTI

MERÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermei,
asztalok furniárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és társasági zsidó ság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjék meg.

A mai naptár

Vasárnap

5685. Eml 24.
1925. szept. 13.

Hétfő

5685. Eml 25.
1925. szept. 14.

Országos szervezelbe tömörülnek a Zsidó Szentegyletek

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az erdélyi Chevra Kadisák, zsidó közéletünknek e fontos intézményei, az utóbbi években igen súlyos zaklatásoknak voltak kitéve a hatóságok részéről és több olyan kormányrendelet jelent meg, amelyek a zsidó Szentegyletek működését nemcsak hátrányosan befolyásolják, de egyenesen létükben veszélyeztetik. A Szentegyletek körében már régóta felvetődött a terv, hogy a közös sérelmek és bajok orvoslása céljából egységes szervezetbe tömörüljenek, amely egy helyi, mint a kormányhatóságokkal szemben megvédje a Chevrák régi jogait. A rendkívül hasznos terv a közeli napokban megvalósításra kerül. A legnagyobb erdélyi Chevra Kadisák vezetői elhatározták, hogy szeptember 23-ára nagygyűlést hívnak egybe Nagyváradra, amelynek tárgya az országos szervezet megalakulása lesz. A Chevrák elnökségei a nagygyűlés és a szervezet előkészítő munkálatainak elvégzésére, valamint a Szentegyletek jogi helyzetének precíz kidolgozására felkérte dr. Klein Miksát, a Jogvédő Iroda volt igazgatóját.

A nagygyűlést összehívó körlevél egyébként a következőképpen hangzik:

Az utóbbi évek szomorú tapasztalatai: a nehézségek, amelyek a hatóságok részéről tervszerűen érték nap-nap után Chevráinkat; az a sok próbálkozás mindenfelé, hogy szentegyleteinket illetéktelen adókkal és jogtalan illetékekkel sújtsák, azt a meggyőződést érezték meg bennünk, hogy védelmünkre Központot kell megszerveznünk, amely az ilyen jogtalan támadásokat kivédje s a felmerülő kérdéseket Chevráink javára megoldja.

A Chevrák áldásos működése elő nap-nap után tornyosuló akadályok, amelyek teljesen megbénítják ezeknek humánus munkálkodását, már annál is inkább szükségessé teszik, hogy országrészünk valamennyi Chevrája egy közös szervezetbe tömörüljön, mert a súlyos kérdéseknek egész tömege vár megoldásra, amely kérdések csak egységesen, illetve egységes fellépéssel oldhatók meg.

Ennek a megalkotandó központnak például — a kormány felé — az volna a kötelessége, hogy felvilágosítsa az illetékes tényezőket a Chevrák humánus és áldásos működéséről és altruisztikus céljairól: véglegesen rendezze a Chevrák jogállását, illetve visszaszerezze Szentegyleteink régi autonóm jogait. Ennek természetes következménye volna mindjárt, hogy többi egyleteinket illetéktelen adókkal nem sújtsanak és céljaink kifejtésében nem gátolnák, — minthogy nem tekintenek őket többé nyereszkedésre alakult kereskedelmi vállalkozásoknak. Ugyancsak e központ hatáskörébe tartoznék, valamennyi Chevra számára egy egységes törvényes rendelkezéseknek megfelelő alapszabályzat megszerkesztése és a kormánnyal való approbáltatása, valamint az egyes Chevrák illyszertü alapszabályainak a jogi személyiség attri-

Kristály kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár Cluj
Szövőgyárak és kereskedők figyelmébe!
Festünk színtartóan bármilyen színre pamut, gyapju és műselyem fonalat. Fonalfehérités. Kereskedőknek adjusztálva.
Nagybani festésnél árendemény! 5 0 0

butumaival
történt me

Termés
oldásánál
regáti, buk
teivel. For
tesitendő
mint a töb
kezést felv
kérdését, a
elháltak el
zendő a zs
egész töme

Ugyanc
csatolt terü
egészségügy
vonatkozó r
tegségeken
töben való
törvényileg.

Vanrak
megszerveze
ségügyi törv
az intézmén
tatásadása.

Ezek m
összes Che
talmazással
évi szepten
tani ort.
rendkívüli
Cluj, 19

Leitner s. k
Grünfeld
Dósa s. k

Az ügy
hogy a nagy
délyi és bár
fognak megj

— Bra
„Temps“-b
röl. Bukar
interjú ad
tikai és gaz
rint a polit
kal erősen
Közgazdaság
a legnagyobb
legjelentősebb
szetetele, a
megszálás vo

— Össze
Bukarestből
biztos hírkél
lésszaka a

— Megh
linből jelent
szerte ismert
jait az össze
szinpadokon
vennégyéves
darabját ma

— A ma
röl jelentik
elnökét, aki
nőkévé neve
zött iktatták
gatáson fog
gét, amely,
kivánatait f

— Elité
tisztviselők
let Vas Fere
tisztviselők
vizsgálati fog
dolták, hogy
havában egy
törést követ
bűnpörben m
és védőbeszéd
itélethozatalr
felolvassák
Ferencet öt
évi súlyos
Varró Imrét
ban való rész
hatósága sul
áll, egy é

Höfer

butumaival való felruházása, — ahol ez még nem történt meg.

Természetes, hogy ez életbevágó kérdések megoldásánál feltétlenül egységesen kell fellépniük a regáti, bukovinai és beszarábiai Chevrák szervezeteivel. Fontos kötelessége volna tehát ennek a létesítendő Chevraközpontnak, hogy úgy a regáti, mint a többi csatolt területek Chevráival az érintkezést felvegye és az utóbbi három év legizgatottabb kérdését, a közházakban hoztatózók nélkül elhaltak eltemetésének kérdését rendezze. Rendezendő a zsidótemetők kérdése, mert a panaszok egész tömege fekszik előttünk.

Ugyancsak fontos kérdés volna, hogy a lecsatolt területekre is életbelépett régi regáti közegészségügyi törvényeknek a hullák elszállítására vonatkozó rendelkezéseit, ugyasziatén a járványos betegségekből elhalt zsidó egyéneknek a zsidó temetőben való eltemetésének kérdését is rendeztesse törvényileg.

Vannak az egyes Chevrák felé is kötelességei megszervezendő központnak, ilyen pl. az új egészségügyi törvényeknek minden olyan változása, mely az intézményre kihatna, ezek ismertetése és utmutatásadása.

Ezek megbeszélésére tisztelettel felhívjuk az összes Chevra Kadisákat, hogy teljes meghatalmazással küldjék ki delegátusaikat a folyó évi szeptember hó 23-án Oradea Maren az ot-tani ort. hitközség tanácstermében tartandó rendkívüli közgyűlésre.

Cluj, 1925 szeptember 10.

Hitrokoni üdvözléssel:

Leitner s. k. az oradeamarei Chevra Kadisa elnöke,
Grünfeld s. k. a cluji Chevra Kadisa elnöke,
Dósa s. k. az aradi Chevra Kadisah elnöke.

Az ügy fontosságára való tekintettel remélhetők, hogy a nagyváradi alakuló gyűlésen az összes erdélyi és bánáti Chevrák kiküldöttjei teljes számban fognak megjelenni.

— **Bratianu Vintila nyilatkozata a „Tems”-ben Románia politikai helyzetéről.** Bukarestből jelentik: Vintila Bratianu interjút adott a „Le Temps”-nek Románia politikai és gazdasági helyzetéről. Véleménye szerint a politikai helyzetet a tavaszi választásokkal erősen tisztulni és normalizálódni fog. Közgazdasági szempontból is áthidalta az ország a legnagyobb nehézségeket, amelyek között a legjelentősebbek a lakosság nemzetiségi összetétele, a valuta bizonytalansága és az idegen megszállás volt.

— **Ősszel tárgyalják a szesz-törvényt.** Bukarestből jelentik: Pénzügyminiszteri körök biztos hírként közlik, hogy a kamara őszii ülészaka a szesz-törvényt tárgyalni fogja.

— **Meghalt egy német vigjátékíró.** Berlinből jelentik: Kadelburg Gusztáv a világszerte ismert német vigjátékíró, akinek darabjait az összes nagyobb európai és amerikai színpadokon játszák, csütörtökön éjszaka, hetvennégy éves korában meghalt. Kadelburg több darabját magyar nyelven is adták.

— **A magyar Kuria új elnöke.** Budapestről jelentik: Juhász Andor bírót, a Tábla volt elnökét, akit néhány héttel ezelőtt a Kuria elnökévé neveztek ki, ma fényes külsőségek között iktatták be új hivatalába. Juhász kihallgatáson fogadta a magyar bírói kar küldöttségét, amely kinevezetése alkalmából, szerencsekívánatait fejezte ki az új elnöknek.

— **Elítélték a kolozsvári tolvaj CFR-tisztviselőket.** Többizben foglalkozott az Uj Kelet Vas Ferenc, Vanó Imre és Szász Ferenc CFR-tisztviselők bűnperével. A már tizenegy hónap óta vizsgálati fogságban lévő tisztviselőket azzal vádolták, hogy a múlt év június, július és augusztus havában egymással szövetségbe hat különböző betörést követtek el. A két nap óta folyó szenzációs bűnpörben ma délután került ítéletre sor. A vád és védőbeszéd elhangzása után a törvényszék ítélethozatalra vonult vissza. Délután két órakor felolvassák az ítéletet, amelynek értelmében Vas Ferencet öt rendbeli betöréses lopásért három évi sulyos börtönrre és öt évi hivatalvesztésre, Varró Imrét pedig négyrendbeli betöréses lopásban való részvételért, tekintve azt, hogy beszámíthatósága sulyos idegbajért nagyon alacsony fokozatú, egy évi és hat hónap börtönrre és három

ENGROSS

legnagyobb szőrmeáruház az országban Clujon van.

A „Casa de Lipsca” cluji lerakata valóságos szenzációs. A világ összes szőrmei pazar választékban vannak az áruházban kiállítva. A cég, melynek London, Páris, Wien, Leipzig, Krakau és New-Yorkban vannak fiókjai, a legszebb szőrme valóságos halmazait állította ki a

Cal. Reg. Ferdinand 5. sz. alatt (Szabó J. palota)

emeleti helyiségeiben és a napokban megnyíló áruház szenzációja lesz a cluji kereskedelmi életnek.

évi hivatalvesztésre ítéli. Ugy Vasnak, mint Varrónak büntetéséből tizenegy hónapot a vizsgálati fogságban eltöltött idővel töltöttnek vett. Szász Ferenc kéthavi börtönbüntetést kapott, amit a kilenc hétig tartó vizsgálati fogságával kitöltöttnek vettek. Az ügyész sulyosbítáért, a védők és a vádlottak pedig enyhítésért felebezték. Dr. Elekes kérésére az ügyész, mivel Varró Imrénének még csak kéthónapi börtönbüntetése van hátra, ideiglenesen szabadlábra helyezte, hogy sulyos idegbajának gyógyítása végett kórházba mehessen.

— **Eljegyzés.** Gantz Margitát Vajdakamarról eljegyezte Salamon Adolf Mócsról. (Minden külön értesítés helyett.)

Pollák Verát Sibiuról eljegyezte Gruber Herman Majszinról.

— **Ma döntenek a kolozsvári kamarai választólisták felett.** Szombaton egész délelőtt folytatták a törvényszéken a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarai választólisták leigazolását. A kandidáltak közül azok, akiket az állampolgárság vagy egyéb adatok igazolására hívtak fel, ugyszintén akiknek optálásuk iránt kellett nyilatkozatot tenni, egymásután jelentek meg Petrescu Leonida törvényszéki elnöknel. A jelölolisták délben lezárultak és a végleges határozatot az erre a célra delegált törvényszéki bizottság ma, vasárnap délelőtt fogja meghozni, illetőleg bulletinben összefoglalni a jelölések eredményét.

— **A „Financial News” Románia konszolidációjáról.** Bukarestből jelentik: Az „Argus” reprodukálja a londoni „Financial News” egyik cikkét, mely Romániával foglalkozik. Az angol szaklap a „Wirtschaftliche Nachrichten” jelentése nyomán írja, hogy Románia a petróleum, buza és egyéb kivitelre kerülő cikkekkel befolyó jövedelmét kizárólag a lej helyreállítására fordítja, ami némileg már sikerült is. A lap az akciónak teljes sikert jósol.

— **A legfőbb energia-bizottság ülése.** Bukarestből jelentik: A legfőbb energia-bizottság tegnapi ülésén a júl-völgyi vizierők kihasználására tett előterjesztéseket tárgyalta. Az előterjesztést véleményezés végett áttették a CFR vezérigazgatóságához, hogy véleményezze: nem-e gátolja a vasutak elektrifikálására vonatkozó tervet.

* **Orvosi hír.** Dr. Krausz Bella fogorvos hazaérkezve rendeléseit Fötér 32. szám alatt folytatja. (Erdélyi Bank épület.)

— **Husmérgezés tizenegy halottal.** Berlinből jelentik: Egy koppenhágai távirat szerint egy kis grönlandi községben, Godthaabban, sulyos kimenetelű husmérgezés történt. Egy család cethal-szalonnát fogyasztott vacsorára, amelytől a család valamennyi tagja, számszerint tizenegy meghalt. A hatóságok intézkedtek, hogy a romlott cethal tovább ne árusítsák.

— **CFR hírek.** A CFR vezérigazgatóságának legutóbbi rendelete szerint a kötelező tarifák, melyek alatt a rendes szállítási tarifa és járulékaik értendők, mindazon deszkaszállítma-

nyokra, amelyek Galac városába, dokkjába vagy pedig kikötőjébe vannak irányítva, folyó hó 15-étől kezdődőleg életbelépnék. — Azon kőolajszállítmányok pótdíját, amelyek gyárakban olajgyártásra lesznek felhasználva, a vasut-igazgatóság 6 lejről egy lejre szállította le. Ezen rendelet csakis azon kőolajszállítmányokra vonatkozik, amelyek gyárak részére vannak küldve. A magánfelek használatára küldött szállítmányok után minden eddig érvényben levő díjtétel érvényben marad. A vasutigazgatóság szeptember hó 15-étől kezdődőleg az elektroszén szállítási díját az első speciális tarifa szerint fogja felszámítani.

* **Purgó az ideális hashajtó.**

— **Ujra jegyzik Párisban a magyar koronát.** Párisból jelentik: Az idei tözsdén tegnapi első alkalommal jegyezték, a világháború megkezdése óta, a magyar koronát. Az első jegyzésnél egymillió magyar koronáért 299 frankot adtak.

* **Dr. Biró gyógyszerész átköltözött a Piata Unirii 6. szám alá a Piata Unirii 4 szám alá.** (Mátyás Király-tér 4.)

— **Leégett a berlini katonai repülőiskola.** Berlinből jelentik: Az adlershofi háromemeletes repülőiskola tegnap teljesen leégett. Az épületet egy kisleány gyújtotta fel, akinek szülei az iskola épületében laktak. Minthogy azonban a katonai parancsnokság a lakást a napokban felmondotta, a gyermek így akart bosszút állni.

זיא ווערדען זעהר פיעל ערשאפען ווען זיא בעקק-קאפעטע בענימצען דען דיעוער אזיא אוך אהנע דען מדייערען באהנען (קערנער) קאפעטע נומ.

— **Amerika a világ legnagyobb Zepelinjét építi.** Newyorkból jelentik: A légügyi minisztérium, a „Senendoah” katasztrófájából okulva elhatározta, hogy megépíti a világ legnagyobb Zepelinjét, amelyet nagymennyiségű heliumgázzal fognak megtölteni. Az új léghajó építését már legközelebb megkezdik. A ballonok ürtartalma ötmillió köbméter.

Őszi hangulat

Irta: Alt ben Lamm

Bodor füstöt ont a kémény,
ősz közeleg, csöndes ősz

Istenien bus az alkony
s minden olyan gracióz

Jöjj édes, mig kék az égbolt,
utunk ugysis árnyba visz

Olyan az ősz illatárja
mint a „Bijou“-kölniviz.

Utunkat már köd borongja,
egy cél tiszta még, mi jó:
menjünk Rózsa-drogériába,
hol a „Bijou” kapható!

Höfer babycrem csak fehér tubusban, szappan barna színben valódi

KÖZGAZDASÁG

Gyógynövényfeldolgozó konzorcium létesül Erdélyben

Belföldi és külföldi tőkével alakul meg az érdekeltség

(Cluj-Kolozsvár, szept. 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nemrégiben az Erdélyi Gazdasági Egyesület kezdeményezéséből tárgyalások indultak egy gyógynövény bevásárló és feldolgozó részvénytársaság megalakítására. Ennek a részvénytársaságnak az volna a rendeltetése, hogy azokat a gyógynövényeket, amelyek vadonban, vagy kertekben szabadon teremnek, beváltás és egy arra megfelelő üzemi berendezéssel feldolgozza. Ebben a részvénytársaságban belföldi tőkén kívül külföldi tőkeérdekeltség is lesz, mégpedig a nacionalizálási törvény figyelembevételével fog megalakulni. A tárgyalások az Erdélyi Gazdasági Egyesület vezetőségén kívül, mint értesülünk dr. Pater Béla, volt gazdasági akadémiai igazgató, a kolozsvári kísérleti telep jelenlegi vezetője és több szakember között most vannak folyamatban és előreláthatólag már a közeljövőben véglegesen meg fog alakulni a konzorcium. Romániában a gyógynövényt eddig nem

Nemzetközi petróleumtermelői kongresszus Bukarestben. Bukarestből jelentik: Szeptember 27-től—29 ig tartják Bukarestben a petróleumtermelők nemzetközi kongresszusát, amelyen a világ minden részéről számos kiküldött jelenik meg. Ez alkalommal a bukaresti Károly-parkban szakkiallást rendeznek. A kongresszus költségeire a romániai petróleumtermelők szövetsége egymillió kétszáz ezer leit szavazott meg.

Októberig felszabadul a magyar devizaforgalom. Budapestről jelentik: A Magyar Nemzeti Bank megtette az előkészületeket a devizaforgalom teljes felszabadítására. Ez legkésőbb októberig meg fog történni. A devizaforgalom felszabadítása megkönnyíti Magyarország külföldi és így Romániával való kereskedelmi összeköttetését.

Felemelik a Creditul Industrial alap-tőkéjét. Bukarestből jelentik: Az „Argus” intervjút közöl George Popescutól, a Creditul Industrial vezérigazgatójától, aki kijelentette, hogy a hitelintézet az eddigi tapasztalatokkal gazdagítva, ezutáni működését szélesebb alapokra kívánja fektetni. Az alaptőkét 200 millióról felemelik 500 millióra, még pedig olyan alapon, hogy kötvényeket bocsátanak ki, melyek lejben lesznek fizetendők. A kötvények kibocsátásánál Caillaux francia pénzügyminiszter módszerét veszik tekintetbe, miáltal elejét veszik annak, hogy a kibocsátás befolyással legyen a lej árfolyamára.

— A romániai terménypiac legújabb árai. A romániai terménypiac az elmúlt hét folyamán az árak lassu lemorzsolódása volt tapasztalható. Ez főleg arra vezethető vissza, hogy az augusztusi kötelezettségek lebonyolítást nyertek, a malmok a lisztet mai árbázison nem tudják kellő mennyiségben értékesíteni, kivételünk nincs, Bessarabia megszűnt magasabb árakat fizetni, tehát az a vélemény uralkodik, hogy a mai árak nem tarthatják magukat. A bánáti piacokon a malmok 870 lejes míg Arad-megyében 880 lejes buza árakat fizetnek. Bihar- és Szatmármegyékben az átlagárak 880—890 közt váltakoznak. Kisebb tétel októberi búzát 900 lejes árban is kötöttek. Liszt. Ebben az időszakban a liszt nem keresett cikk, alig van valami forgalom. Közép- és kis malmok 25—25—50 beosztással 1360 lejt, nagymalmok ugyanezért 1400 lejt jegyeznek. Bánáti hetes kenyérlisztet 1000 leiert ajánlanak. Korpa élénkebb kínálat folytán lanyha, regáti 460, aradi 500 lejt jegyez üzlet nélkül. Sör-árpa. Csakis az elsőrangú, nehéz, világos minőségét keresik, melyért teljes árat lehet elérni. Takarmányárpa továbbra is lanyha. Alarendelt minősége miatt meddő marad minden eladási kísérlete. Zab. Az üzlet csendes, egyelőre most vannak folyamatban a katonai szükségletek fedezését célzó árlejtések, ettől remélnék egy kis élénkséget. Az árak 540—550 lei között

dolgozták fel, hanem nyers állapotban szállították ki külföldre, ahonnan feldolgozva, természetesen igen drága áron, került vissza az országba. Az erdélyi kezdeményezésre már a regátban is tárgyalások indultak egy hasonló konzorcium létrehozására, ezeket a tárgyalásokat viszont Iteanu, az országos gyógyszerésztestület elnöke vezeti.

A munkaprogram szerint az erdélyi gyógynövény-feldolgozó érdekeltség különböző helyeken fiókgyűjtőket és szárítókat állítana fel és hogy a gyógynövény szedését és termelését minél intenzívebbé tegye, minden évben meg fogja állapítani a különböző gyógynövények beváltási árát.

Az utódállamok közül főleg Magyarországon foglalkoznak a vadonban termő gyógynövények feldolgozásával és főleg állatorvosságokat készítenek, ami igen nagy jelentőséggel bír különösen az állattenyésztés szempontjából.

váltakoznak. Tengeri. Az üzlet valamivel élénkebb. Itteni állomásokon 510, bánáti állomásokon 500—505 lejes árban került néhány kocsis forgalomba. Uj tengerit kötöttek október—decemberi szállításra ab bánáti állomás 360 lejért. Bab változatlanul lanyha. Lencse iránt mutatkozik némi érdeklődés, de Erdély egyelőre a 400 Kc árakat wieni paritásban nem fogadja el. Repce. A kínálat teljesen a kereslethez alkalmazkodik és 1350—1400 lejes árak mellett volt csekély érdeklődés. A Regátban buza 850—885, árpa 510—550, zab 540—545, kukorica 630—635, rozs 635—640, köles 545—560, vadrepce 600, bab 700—760, széna 160—260 lej métermázsaként.

Jugoszlávia külkereskedelmi mérlege passzív. Belgrádból jelentik: Jugoszlávia 1924. évi külkereskedelmi mérlege a következőképpen zárult: Behozatal: 8.221,743,552 papirdinár, vagyis 578,588,568 aranydinár. Kivitel: 9 milliárd 538,774,432 papirdinár, vagyis 671,271,951 aranydinár. 1924 ben a kivitel 100 százalékkal szemben 116,02 százalékos nagyságu volt a behozatal. Az 1925. év első negyedében a behozatal 2.728,395,296 papirdinár, illetve 177 millió 959,472 aranydinár volt. A kivitel ugyan-ezen idő alatt 2.273,481,537 papirdinárt, illetve 189,816,626 aranydinárt tett ki. Ez év első negyedében tehát a kivitel és behozatal aránya a következő volt: 116,82 százalékos behozatal arány-lott. Az idei év második negyedében a behozatal 100 százalékos kivitelhez 2.474,546,267 papirdinár, illetve 210,599,682 aranydinár volt. A kivitel 2 milliárd 233,004,537 papirdinárt, illetve 189 millió 883,189 aranydinárt tett és 90,24 százalékos kivittel szemben 100 százalékos behozatal. A fenti számokból kitűnik, hogy Jugoszlávia külkereskedelmi mérlege passzív volt, ami annál meglepőbb, mert 1922 utolsó negyede óta a jugoszláv külkereskedelmi mérleg aktív volt. Ez év második negyedében a behozatal nagyobb volt, mint az előző negyedévek bármelyikében. A behozatal jelentékeny emelkedése főleg arra vezethető vissza, hogy az exportörök az új vámtarifát meg akarják előzni és nagyobb mennyiségű árut hoztak be, mint tették máskülönben. De jelentékenyen megduzzasztotta a behozatali összeget az a körülmény is, hogy nagymennyiségű lisztet és búzát kellett behozni, mert a tavalyi termés lényegesen tulbecsülték és ennek következtében több lisztet és búzát vittek ki, mint amennyi főlöleg mutatkozott.

TÖZSDE

Szeptember 12-én

Á lej: Zürichben 255 00, Párisban 10 21, Budapestben —, Bécsben —

Kolozsvár. A devizapiac ma lanyhán indult. A lej ötpontos zürichi esésének hírére, délfelé kissé megszilárdult. Az árfolyamok a következők:

Bécs 28 80—28 95, Prága 6 04—6 08, Buda-

Figyelmeztetés!

A „PODOL” a legkiválóbb lábápoló szer már az ország minden gyógyszerárában és drogeriájában kapható s így könnyen meggyőződhetik csodálatos hatásáról. Erős láb- vagy hónaljizzadás ellen nincs jobb, sőt hasonló hatású szer sem, mint a közkezdvelt „PODOL”. Már kétszeri használat után tökéletes gyógyulás. Ovakodjék az értéktelen után a októl.

pest 345—350, Páris 9 65—9 70, Zürich 39 50—39 70, Newyork 203 50—204 50, London 994—998, Milánó 8 35—8 45.

Zürich. Zárlat: Berlin 123 33, Amsterdam 208 20, Newyork 518 00, London 2511 00, Páris 2430 00, Milánó 2115 00, Prága 1525 00, Budapest 72 70, Belgrád 925 00, Bukarest 255 00—255 00, Varsó 88 05, Bécs 73 05.

Bukarest. Devizák: Páris 9 67, Berlin —, London 996, Newyork 204 75, Milánó 8 45, Zürich 39 70, Bécs 28 90, Prága 6 10, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 790, német márka 49 00, leva 1 52, török lira 116, font sterling 990, francia frank 9 80, svájci frank 39 40, olasz lira 8 35, drachma 3 15, dinár 355, dollár 204 00, lengyel forint 35 00, osztrák schilling 29 50, magyar korona 28 75, cseh korona 6 05, belga frank —, holland forint —.

SPORT

Küzdalem a kulisszák mögött

A zöld asztal bajnoki mérkőzései. Miért függesztették fel a RMS intézőjét? Játékoscsábítás, feljelentések és foglalkozás nélküli futballisták

Szeptember hatodikán 8 kolozsvári futbalcsapat közreműködésével hivatalosan megkezdődött a zöld gyepen az új bajnoki kampány. Ezekkel párhuzamosan, a hivatalos dátumnál azonban már sokkal hamarabb és a leghevesebb lefolyású bajnoki mérkőzést is tullicitáló vehemenciával kezdték vették sz elkeseredett küzdelmek az egyesületek futball-intézői között. A futballbajnokság az alom, a végcél, amely felé minden intéző jobb ügyhöz méltó buzgalommal törekszik és amely cél elérése érdekében, szinte hihetetlen erőfeszítésre is kész. És a bajnokság csak abban az esetben lesz a játéktudás szempontjából legjobb csapat zsákmánya, ha intézője a zöld asztalnál eldöntésre kerülő csatákból is győzedelmesen kerül ki.

Az ezévi kolozsvári bajnoki szezon az eddigiektől eltérően, rendkívül viharosnak ígérkezik. Eddig ugyanis az ősi forduló rendszerint inkább a zöld gyepen került eldöntésre és a paragrafusok csak tavasszal, a helyzet sürgető volta következtében léptek akcióba. Ezidén azonban, ugylátszik, az az egyesületi intéző okulva az elmúlt évek tapasztalatain, preventív intézkedésekkel, illetőleg, hogy egy szellemi sport-hasonlattal éljünk: következményeiben messzekiható, kombinációs sakkhuzásokkal igyekeznek ügyük győzelmét betízosítani. Erre vall legalább is az a körülmény, hogy az elmúlt héten feljelentés érkezett a Comitatul Regional-hoz

egyik nemrég amely annak súlyos vádjával a Victoria két Cipeigán László dalmázások kilá csábitotta át. egyesület tagj nyékczett Pal tanujelét adva Comitatul Regio aki az intézőbiz sportműködéstől

Egy másik Egyik elsőosztá sával érkezett amelyben spor az állambiztons futballista, — román állampolg kávéházban töl az államra nézv azonban nem vo indított vizsgál

Ugyancsak sön felfüggeszte vezetőjét: Sán számban Sán a játékoscsábítá mellé került, a okot. A valóság ritán sporterköl ügyből kifolyólag tevékenységről. I

latban, amelynek Sándor tárgyilag nyilatkozott egy tésről. Az előző lentette Sándort ban azóta nem csak most kerül láthatólag tisztáz elfoglalhatja hely

Haggibor kőzását nagy érc és a Victoria a szerepelnek és k lyással lehet a Haggibor csapat ként az elmúlt h delmet, míg a V közösen megsért kényszerül. Ilyen szokkal indul a csalódunk, ha a peljük — ha kis A mérkőzés délu KAC és a CFR

Haggibor Farkas József, e szentmártonból.

Hölgyeim

miatt, rendkív

”

kalapszalon, C

át

Átalakít é

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

egyik nemrég alakult egyesületünk, az RMS ellen, amely annak intézőjét: Kulcsárt a játékosbírási szülői vadjával illeti. A feljelentés szerint Kulcsár a Victoria két kitűnő játékosát: Fazekas Gézát és Cipcián Lászlót különböző anyagi természetű javadalmazások kilitásba helyezésével az RMS csapatába csábította át. A két játékos valóban a csábító egyesület tagja már, míg az ugyancsak megkörnyékezett Palocsay Rudolf klubhűségének szép tanujelét adva a Victoria színeiben maradt. A Comitalul Regional a vizsgálat lefolytatásáig Kulcsárt, aki az intézőbizottságtagja is egyuttal, mindennemű sportműködéstől felfüggesztette.

Egy másik feljelentés a sziguranca elé került. Egyik elsőosztályú egyesületünk intézőjének aláírásával érkezett egy denunciació a szigurancahoz, amelyben sportéletünk e kiválósága arra hívja fel az állambiztonsági hivatal figyelmét, hogy néhány futballista, — akik történetesen nem mindanyian román állampolgárok — állás- és foglalkozás nélkül kávéházban tölti el napjait és így nem tekinthető az államra nézve hasznos elemnek. A feljelentésnek azonban nem volt foganatja, mert a vádak a megindított vizsgálat folyamán hamsiaknak bizonyultak.

Ugyancsak a Comitalul Regional legutóbbi ülésén felfüggesztették a kolozsvári kereskedők agilis vezetőjét: Sándort is. Az Uj Kelet tegnapi számában Sándor neve egy tévedésből kifolyólag a játékosbírási miatt felfüggesztett Kulcsár neve mellé került, ami könnyen félreértésekre adhatna okot. A valóságban Sándor, aki sportkörökben puritán sporterkölcsi felfogásáról ismeretes, egy régebbi ügyből kifolyólag kénytelen lemondani az aktív sporttevékenységről. Egy intézőbizottsági döntéssel kapcsolatosan, amelynek jogos voltát sokan kétségbevitették. Sándor tárgyilagosan, de nem a leghizelgőbb formában nyilatkozott egy társaság előtt az ominózus döntésről. Az előző Subcomisia vezetője emiatt feljelentette Sándort a felettes fórumnál, amely azonban azóta nem tartott ülést és így a feljelentés csak most került tárgyalás alá. A vizsgálat előreláthatólag tisztázni fogja Sándort és így hamarosan elfoglalhatja helyét az intézőbizottságban.

Haggibbor—Victoria. A két rivális találkozását nagy érdeklődés előzi meg. A Haggibbor és a Victoria a bajnokság komoly aspiránsaiként szerepelnek és küzdelmük kimenetele döntő befolyással lehet a bajnoki tabella kialakulására. A Haggibbor csapata Fleischerrel megerősítve, egyébként az elmúlt heti összeállításban veszi fel a küzdelmet, míg a Victoria az ifjúsági válogatott mérkőzésen megsérült Pop részvételéről lemondani kényszerül. Ilyenformán a Haggibbor jobb sánssal indul a küzdelemben és hisszük, hogy nem csalódunk, ha a mérkőzésből a Haggibbert tippeljük — ha kis gólaránnyal is — győztesként. A mérkőzés délután 2 órakor kezdődik. Utána a KAC és a CFR játszanak egymással.

Haggibbor. A Haggibbor agilis gondnoka, Farkas József, eljegyezte Farkas Margitát Dicsőszentmártonból. Gratulálunk.

Hölgyeim! A legújabb bársony- és fűtőkalapok, előrehaladt idény miatt, rendkívül leszállított árban kaphatók az

"IDEAL"

kalapszalón, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólya-áruházal szemben).

Átalakít és formál 48 óra alatt.

Gajzágó Márton

Cluj, Str. Regina Maria No 24.

képes, munkösörős, műszerész, nickelőző telep.

הרפאים זינר איממער
איים לאנער

MARTIN PAL Jun.

Cluj, Piața Mihail Viteazul 25.

כשר זעלכווארען
עצוייגט אללערלייא זעלכווארען
פאסטפאקעטע ווערען פראכטט פער נאכנאכטע
עפענטארט. פריידקארטע אונד אונד העשר איין עטלאנגען.

SZINHÁZ - MŰVÉSZET

Titokzatos, fontoskérdő arccal állított elém szomszédunk kis fia a Ferike. Valami nagyon fontos dolgot akarok kérdezni — ezzel kezdte — persze én megígértem neki, hogy igazat felelek. Elkézdte: — Azt hallottam ma délelőtt, hogy megérkezett Clujra Amundsen... igaz-e? Én egy pillanatig hallgattam s nem tudtam, hogy honnan szedi a kicsike ezt a lehetetlen kérdést. A Ferike nagyon türelmetlenül kezdte erre ráncigálni karom s sürgette a választ. Mit volt nács: ennem, reahagytam, hogy igen, megékezett. Erre Ferike boldog, sugárzó arccal kérdezte: na és hol lehet őt látni? Na, gondolom magamban, most találj ki valami okcsat, hogy a kis gyermek ki ne nevéssen. Előszedtem minden hazugsági tudományom, de nem tudtam semmit kitalálni. Hopp, egy mentő ötlet támadt s mesélni kezdek. Igen, kicsi Ferikém, itt van már az Amundsen bácsi, egész expedíciójával, de csak a jó gyermekeknek fog bemutatózni vasárnap délelőtt fél tizenkettőkor a Szinkör-mozgóban, hol nagy szórta gyermek- és ifjúsági előadás lesz — Erre a kis Ferike, mint egy hízogó kis macska, hozzám dörgölködik és így szól: Ugy szeretnék én is ott lenni, ugye fizeted nekem, drága nénikém, a jegy árát. — Mivel a Ferikét nagyon szeretem, megígértem neki, hogy elviszem megnézni Amundsen b'csit.

Magyar Színház heti műsora

Vasárnap d. u. fél 3-kor: Árvácska (Lengyel Irén fellépésével, előző helyárrakkal, sorozat 17)

Vasárnap d. u. 6-kor: Délibáb (Poor Lili fellépésével, leszállított helyárrakkal, sorozat 18)

Vasárnap es e fél 9-kor: Dolly (Operett, 2-doszor, bérletszűnet, so. ozat 19)

Hétfő: Dolly (3-adoszor, napibérlet 9 sz. A, sorozat 20)

Kedd: Dolly (Napibérlet 10 sz. B, sorozat 21)

Heti műsor a Szinkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel.

Vasárnap délelőtt a nagy gyermekelőadásban a legszemlemezőbb, legnévettettebb vigjátékok, burleszkek!

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Vasárnap, szept. 13. *Zigotto és Charlie Chapline.* Nevettető amerikai filmbohózatok, 7 felvonásban. Főszerepben Zigotto és Charlie Chapline.

Urania-mozgó. Vasárnap, szeptember 13. *Kanadai csempészek.* Amerikai kalandordrma 5 felvonásban. Főszerepben William Russel.

Apollo-mozgó. Vasárnap, szeptember 13. *Égő Pacific express.* Bűnügyi kalandordrma 6 felvonással. Főszerepben a legjobb amerikai művészek.

Figyelmeztetés Az előadások az összes mozgószínházakban d. u. 3 órakor kezdődnek.

Az őszi és téli divat

szenzációs szép anyagjai

Londonból

eredeti angol kabát- és kosztüm-kelmék,

Párisból

utcai ruhákra alkalmas bordourös és sima „Kasha“ és „Thy-Baia“ anyagok natur és az összes divat pastel színekben, gyapju trikók kabátokra és jimperekre, estélyi ruhákra velour, chiffon, lamé, arany és színes selyem csipke volánok, selyem mouse in brochek izléses választékban

megérkeztek!

Butorszövetekben, paplanbrocatokban nagy választék.

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek árnháza,

Cluj, Piața Unirii No 12. Telefon 961.

Telefon **4-79** Telefon

Szabó Jenő női divatkülönlegességek nagyáruházába

angol és francia kosztüm-, kabát- és selyemdivatujdonosságok raktárra érkeztek.

Telefon **4-79** Telefon

APRÓHIRDETÉSEK
 Egyszeri közzététel egy sor 5-10, vastagabb betűvel 6 lej. Leg-
 kisebb apróhirdetés 30 lej. Állatkérdéseknek 30% kedvezmény.
 Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Gyakorlott
réz v. bronzművesek
felvételnek
 a „LUMINA“ Csillárgyár
 Rt.-nál Timisoara, IV.
 Strada Gl. Joffre (Török-u.) No 9.

29 éves izr. fiatalember,
 kinek Erdély legnagyobb
 városában ipari és keres-
 kedelmi üzeme van, va-
 gyona 700,000 l. i. meg-
 ismerkedne oly intelligens
 uri lánnyal, kinek vegyona
 hasonló. Kizárólag komoly
 leveleket „Házasság“ el-
 ígére a kiadóba kér. 9840

Üzletvezetőt keresek
 kötött, rövidára, textil
 főközülettemhez garanciá-
 val, fix izelés és haszon-
 részesedéssel. Főzlet m-
 hez segédet, ügyes eláru
 sító és kiakartrendező kell
 legyen. Jeremiás Adolf,
 Mosvásárh ly. 9:56

Köser koszt és lakásba
 elfogad 2 iskolás fiut Far-
 kas, Arany János-u. 17.
 9830

Negyvenéves, korrekt, kis-
 csa ádu, a gazdálkodás
 minden ágában nagy gya-
 korlattal, jó referenciával
 rendelkező **gazdatiszt**
 állását változtatni óhajtja,
 román, magyar, német
 nyelvet szó au és írásban
 bírja. Leveleket „Janáár-
 ra“ jellegével a kiadóhiva-
 tal továbbít. 9830

Nyomdák!
Könyv-
kötészetek!
Füződrót
 minden számtan és
 mennyiségben szál-
 lit gyári áron a Tip.
Fratornitas
 Cluj, Str. Baron L.
 Pop 10. Ajánlattal
 szíve ensszolgálatunk.
 Nagyobb tételnél
 vidékre is utazunk.

HUNWALD
 Huj, Str. Vlahuja (volt
 Bolyai-u.) 3. Telefon 147

Eladó egy komplett fa-
 aprító telep összes gépek-
 kel, előnyös feltételek mel-
 lett. Megtekinthető Va-
 da-
 utca 6. 9784

Üvegcsiszoló és táktör-
 gyár. Táblatveg raktár
 és üvegeszési vállalat.
 Hibás tükörök újrafon-
 osorozása 1007

A nőilpariskolába szept.
 20-ig lehet beiratkozni.
 Gépajour, csipkebevarrás
 mtr. 4 lej. 9834

Zsidó fiatalember lakást
 és kosztot kap Egyetem-
 utca 5, a. 3.

Reszelő-
vágó üzem!
 Használt reszelők és rás-
 palyok újravágása. Vi-
 déki rendelések gyors
 eszközzése. — Kérjen
 ingyen árjegyzéket.
Szilágyi és Pusztai
 Oradea-Mare
 Calea victoriei No 29.
 9853

Elegánsan berendezett,
 külön bejárattal butorozott
 szoba Fötér közelében uri
 embernek kiadó, kóser el-
 látással. Ugyanott ebéd és
 vacsora koszt külön kap-
 ható. Cúm a kiadóban

Gyakorlott, önálló
szücsöt
 kinek fel-sége var-
 rógepen dolgozik,
 fix fizetéssel vagy
 részesedéssel keres-
 nek Albert Landau
 si Piu, Craiova. Ro-
 man- vagy német-
 nyelvű ajánlatokat
 bizonyítvány-máso-
 latokkal kérnek.

Eladó gőzmalom és o'aj-
 tító, üzemen minden szer-
 dán és pénteken. Leve-
 lekre nem válaszlok. A
 helyszínen személyesen
 tárgyalok. Pusztahidegkut
 (Hidesga) Szatmár-m.
 9853

Egy vagy két szoba-
 konyhás lakást keresek.
 Schächter Mártian, Árpád-
 utca 11.

Deutsches Fräulein
 suchen wir zu zwei klei-
 nen Töchtern. Möglichst
 baldiger Eintritt. Fischer,
 Glashandlung, Cluj. 9852

Commis
 der Mode Manufaktur
 branche tüchtiger Ver-
 kauffer und Auslaga-
 rangeur fiadet sofor-
 tige Annahme bei
 Leopold Berkovits &
 Sohn — Oradea

Eladó öt szoba, két kony-
 ha, verandából álló ház
 mellékhelyiségekkel. Vétel
 esetén átvehető 3 szoba,
 konyha, veranda, pince,
 is:áló. Strada Piet-oasa 15
 szám 9826

Kiadó irodának is al-
 kalmas 3 üzlethelyiség
 a Cal-a Re, ele Ferdinand
 132 sz. házban. Értekez-
 hetni ugyanczen utca 16
 sz. alatt, dr. Jónás Gy-
 védi irodájában. 9858

A KÖZPONTI SZÁLLÓ

éttermei télikeri és
 sörccsarnok helyisége

m e g n y i l t !

Szilágyi Gyula és Béla
 Luther sör poharankint kimérve.

Minden este Puskás Béla
 kitűnő, j. hírnevű zenekara
 hangversenyez. — A m. t.
 közönség szives pártfogá-
 sát kéri kiváló tisztelettel

Mah-Jonggok

Megérkeztek az
 eredeti kínai

Emil Schuster cég-
 hez, Piata Unirei

Róth cipésznél
 Szép-utca 2. sz. készülnek a legújabb divatu

cipő-
különlegességek.

Bizományba

árul rakított, valamint a nők
 engros és detail elárulását

vállalja
J. Fried

vegyeskisvétel, Brassó, Str. Lunga 100.

Eau de Cologne

Kapható
minden szakszavágó üzletben.

Átköltözöm a Cal. Reg. Ferdinand 6 alá

15 nap **kiköltözés előtt** **15 nap**

Eredeti	Rosenthal	készletek
12 szem.	74 darabból álló szerviz	3280
6 „	26 „ „ „	1238
12 „	kávés „ „	760
12 „	teás „ „	760
12 „	teketés szerviz, tálcával	760
6 pár	teáscsésze	360
6 pár	feketekávés csésze	240

Karlsbadi szines teáscsésze párja 25
 Karlsbadi szines teásszerviz, 6 személyes . . 420

6 személyes metszett pohárkészlet üveggel lei 390

FISCHER
CLUJ

Kiköltözés előtt 15 nap!

...keresztőse
 hivatal és
 Ramasetter
 1925 szeptem
Indokol
 Bratianu V
 kivül optimist
 dasági és pol
 genfi munkatá
 hogy egy fele
 föld felé kedv
 nyairól. Mégis
 hetjük el meg
 tita tulzottnak
 külföld előtt e
 helytálló romá
 nyokat. Egyel
 tálni például a
 Románia rózsá
 latkozatát a m
 ják a lej árfo
 lenkezőleg, eg
 amelynek még
 nyugvó valutáj
 ország gazdas
 azokban az irá
 gazdasági adot
 mindjárt a pén
 lyoznunk azt
 látszó valutaing
 zal a politikai
 ról-napra megis
 atrocitások, a
 ségi közhangula
 zonytalanabbá.
 nyok kölcsönö
 nyei, élesen ma
 egymástól, leg
 ban térnek el.
 zák meg a polit
 a politikai viszo
 gazdasági lehe
 akkor Bratianu
 indokolatlan. In
 lánosságban, ha
 csak alig pár h
 ban oly gazdag
 vedett, hiszen
 a közlekedés t
 biztonság hián
 szekről, kataszt
 mind, mind eg
 tulasát jelentik,
 erőnek kihullás
 ról Romániában
 nek a valóságba
 Románia m
 viszonyai Jug
 egész világon,
 zonytalansága
 hetne el a kül
 volna, holott r
 gével lehetne
 Menjünk egy
 niszter ur azt
 munkanélkülise
 nak természet
 ság szociális m
 ben — enyhül
 olvasunk hírek
 éhségstrájkok
 litikai, hanem
 szociális eléged
 van munkanél
 is olyan nagy
 ban, ez abban
 ipari fejlődése
 előrelendült v
 diumában van
 Nézzünk v
 pénzügyminisz
 lasztásokon m
 mezőgazdasági
 nem igen joga
 hogy liberális
 zatokat tegyen.